

KONTORET FOR VOLDSOFFERERSTATNING

Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår dato
11.11.2020

Din dato
04.09.2020

Vår referanse

Din referanse
20/4021 CHD

HØRINGSSVAR – NY LOV OM ERSTATNING FRA STATEN TIL VOLDSUTSATTE

Vedlagt følger høringssvar på forslag til ny lov om erstatning fra staten til voldsofre fra Kontoret for voldsoffererstatning.

Med vennlig hilsen

KONTORET FOR VOLDSOFFERERSTATNING

Geir Arne Eriksen
direktør

Ivar André Holm
avdelingsdirektør

Elektronisk signert

HØRINGSSVAR - NY LOV OM ERSTATNING FRA STATEN TIL VOLDSUTSATTE

1. INNLEDNING

Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) viser til høringsbrev av 4. september 2020 fra Justis- og beredskapsdepartementet.

KFV er positiv til at det rettes et fokus mot voldsoffererstatningsordningen og hvordan denne kan effektiviseres.

Dersom forslaget vedtas, vil antall saker som skal behandles ved KFV reduseres med minst 90 %. Som en følge av dette foreslås det i høringsnotatet at KFV skal tilføres nye oppgaver. KFV er en fremoverlent og tilpasningsdyktig organisasjon, noe som blant annet behandlingen av saker etter 22. juli viser. KFV er positiv til at kontoret tilføres andre oppgaver.

Vi vil i det følgende ha fokus på hvordan ordningen kan administreres på en så effektiv måte som mulig, samtidig som like saker får samme resultat. Det er også viktig at en ny lov sikrer at alle som har krav på, og ønsker det, mottar voldsoffererstatning. Vi vil overlate til de berørte å belyse lovforslaget fra et brukerperspektiv.

Av hensyn til en effektiv saksbehandling ber vi lovgiver vurdere å stille krav om digital søknad/klage.

Lovforslaget medfører en vesentlig endring fra dagens lov, både når det gjelder oppbygning og innhold. Det er derfor vanskelig å sammenligne de foreslåtte bestemmelsene mot dagens bestemmelser direkte. For at vårt hørings svar skal bli så oversiktlig som mulig, vil vi derfor ta utgangspunkt i det nye lovforslaget og kommentere innholdet i kronologisk rekkefølge fra § 1.

2. § 1 Vilkår for å få erstatning

Den som har fått rettskraftig dom for erstatning for handling, eller forsøk på handling, nevnt i straffeloven §§ 131, [155 a], 252, 253, 255, 257, 259, 264, 272, 273, 275, 281, 282, 284, [290,] 291, 294, 295, 296, 299, 302, 304, 312, 313, 314 eller 328 kan kreve å få erstatningen dekket av staten etter loven her. Forholdet må være anmeldt.

Krav om rettskraftig dom:

Etter vår oppfatning er KFV en kompetent og effektiv organisasjon, og virksomheten har gode systemer for effektiv behandling av søknader. Hvis vi deler driftsbudsjettet på antall vedtak i førsteinstans, er snittkostnaden pr. vedtak om erstatning/regress kr 2 900. Dette inkluderer arbeidet som gjøres i forkant, og i etterkant. KFV mener at dette er svært kostnadseffektivt sammenlignet med andre statlige erstatningsordninger.

KFV opplever at påtalemyndigheten ofte ikke tar med erstatningskrav fra fornærmede i forbindelse med straffesaken, selv om dette er krevd i forbindelse med anmeldelsen. Kravet om dom på erstatning vil derfor medføre en mer krevende domstolsbehandling i mange saker. Både for aktor og domstolene.

Høringsnotatet referer til at Oslo tingrett mener at de fleste krav er modne når straffesaken behandles. Dette er antakelig riktig i de mindre alvorlige sakene med begrensede personskader. I mer alvorlige saker med større personskader, er vår erfaring at de fleste krav ikke er modne på domstidspunktet. Dette gjelder gjerne krav på menerstatning, inntektstap/pensjonstap og utgifter til langvarig behandling etter skade. For å illustrere dette kan KFV nevne at vi siden 1. januar 2013, har mottatt over 785 tilleggssøknader relatert til 22. juli. I 2019 mottok vi 57 tilleggssøknader i 22. juli-komplekset. I saker med alvorlige personskader ser vi derfor at fornærmede, ut fra forslaget, må ta ut sivil søksmål opptil flere ganger etter at straffesaken er ferdig behandlet. Dette for å sikre dekning av løpende utgifter til behandling, for å sikre en tilstrekkelig inntekt før den varige arbeidsevnen er avklart, og for å fremme krav før de blir sivilrettslig foreldet. Siden 2013 har KFV mottatt 4 302 tilleggssøknader.

Krav om rettslig behandling av skyldspørsmålet (klar sannsynlighetsovervekt), og alle erstatningskrav i henlagte saker vil også medføre betydelige kostnader for staten. En forsvarlig domstolsbehandling av skyldspørsmålet vil formodentlig kreve et omfang nær opp til en straffesak. Dette vil naturligvis påføre domstolene økte utgifter og kapasitetsutfordringer. Dekning av juridiske bistand til den fornærmede og skadevolder vil også være kostnadsdrivende sammenlignet med i dag. Det kan riktignok hende at den fornærmede selv, og ikke staten holdes ansvarlig for skadevolders utgifter til juridisk bistand. Kontoret bemerker at det sistnevnte kan slå uheldig ut i saker med flere skadevoldere. For eksempel saker med gruppevoldtekt.

Domstolkommisjonen gjennomgikk tilkjente saksomkostninger i tingretten i 2018 i forbindelse med sitt arbeid¹. De fleste sakene gikk over 1-3 dager. For saker som gikk over én dag ble det typisk tilkjent kr 60 000 i saksomkostninger. For to dager, noe under kr 150 000 og om lag kr 275 000 for tre dager. Det er i dag en økende tendens til at tapende part idømmes saksomkostninger i erstatningssaker.

Med bakgrunn i det overnevnte ber vi lovgiver vurdere om KFV vil være det mest effektive behandlingssporet for erstatning til voldsutsatte når det gjelder tilleggssøknader.

KFV er også positiv til fortsatt å behandle henlagte saker dersom lovgiver går for denne løsningen.

Straffebud som omfattes:

KFV er enig i at de nevnte straffebudene bør omfattes av ordningen. Vi synes det er positivt at personskadevilkåret fjernes for de aktuelle krenkelsene. I forarbeidene til endringsloven, [Ot.prp. nr. 10 \(2007-2008\) side 39](#)², fremgår det at ikke enhver straffbar

¹

<https://www.regjeringen.no/contentassets/367acaf16a2941bfaf5e3b1ae7bfe95f/no/pdfs/nou202020200011000dddpdfs.pdf>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-10-2007-2008--3/id490214/>

handling som krenker livet, helsen eller friheten skal kunne gi rett til voldsoffererstatning. For å ha krav på voldsoffererstatning, må en ha lidt en personskade som følge av en straffbar handling som krenker livet, helsen eller friheten. Det vises også til side 15 i forarbeidene, hvor det fremgår at departementet ikke anså det nødvendig å oppstille et krav om at den straffbare handlingen er «alvorlig», fordi vilkåret om at handlingen må ha medført en personskade, ble ansett som en tilstrekkelig avgrensning mot mindre alvorlige forhold.

I nyere praksis er imidlertid personskadevilkåret brukt til å avslå saker av en mer alvorlig karakter. Et eksempel er ENV-2020-1844 der skadevolder var domfelt for overtredelse av straffeloven (1902) § 193 første ledd, for å ha hatt seksuell omgang med fornærmede ved misbruk av tillitsforhold. Fornærmede var tilkjent kr 50 000 i oppreisning i dom. Det foreligger også en del nyere praksis, der saker om vold i nære relasjoner er avslått på personskadevilkåret. Se for eksempel ENV-2018-220.

Forslaget utelukker voldsoffererstatning for en del straffebestemmelser som i dag faller inn under ordningen. Felles for de fleste er at det er en stor grad av variasjon av alvorligheten i sakene som omfattes av disse utelatte bestemmelsene. I høringsnotatet nevnes noen straffebestemmelser særskilt. Vi finner grunn til å kommentere disse nærmere.

Straffeloven (2005) §§ 168 (brudd på besøksforbud), 266 (hensynsløs og plagsom adferd) og 266a (alvorlig personforfølgelse) er alle straffebestemmelser der overtredelser kan få store konsekvenser for de fornærmede og deres livsutfoldelse. Dette kan føre til at mange fornærmede vil endre adferd og i stor grad holde seg hjemme for å unngå skadevolder ved personforfølgelse. I verste fall kan det hende at de fornærmede må flytte på hemmelig adresse. Vi ser også at § 266 har blitt brukt i saker som gjelder nettovergrep mot barn under 16 år.

Det å hensette noen i hjelpeløs tilstand, straffeloven (2005) § 288, er sjeldent aktuelt i saker om voldsoffererstatning. Der bestemmelsen først er aktuell, har hensettelsen ofte hatt store konsekvenser for de skadelidte. Et eksempel er ENV-2012-1497 der skadevolder mistet fornærmede i et betonggulv. Skadevolder unnlot å sørge for at skadelidte fikk adekvat medisinsk behandling. Som en følge av dette fikk skadelidte varig og alvorlig hjerneskade. Skadelidte ble tilkjent maksimal erstatning på 20 G.

§ 297 (seksuell handling uten samtykke). I lovkommentaren til Juridika under punkt 2.2 står det: «Dersom det uten samtykke foretas en handling som er «seksuell omgang», men ingen av handlingsalternativene i § 291 til § 296 er oppfylt, må det være klart at § 297 kan anvendes. (...) Løsningen er opplagt, idet vilkåret for straff etter § 297 er overoppfyllt i et slikt tilfelle.» Særlig med tanke på at mange overgrepsofre fryser under overgrepet³, betyr dette at straffbare handlinger som ligger tett opp til voldtekt, vil subsumeres under denne bestemmelsen.

§ 298 (seksuelt krenkende atferd offentlig eller uten samtykke), blir brukt i mange saker om nettovergrep mot barn.

Til slutt vil vi nevne straffeloven (2005) § 271 (kroppskrenkelse). De fleste sakene av denne karakter ved kontoret gjelder mindre alvorlige forhold. Samtidig hender det at

³ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28589545/>

saker om vold i nære relasjoner blir nedsummert til ett, eller et fåtall tilfeller av overtredelse av § 271. Disse overtredelsene har gjerne en mer alvorlig karakter. Med bakgrunn i det overnevnte mener KfV at personskadevilkåret fremdeles bør omfattes av ny lov om erstatning til voldsutsatte fra staten. Dette kan gjøres uten store endringer i lovforslaget. I saker med dom, som gjelder de aktuelle straffebestemmelsene, kan det for eksempel være et krav om at oppreisning er tilkjent med hjemmel i skadeerstatningsloven § 3-5 første ledd bokstav a. For saker som først og fremst behandles i forvaltningssporet, kan personskadevilkåret vurderes som i dag.

Krav om anmeldelse:

KfV er enig i at det bør være et klart utgangspunkt at forhold som det søkes om voldsoffererstatning for, må være anmeldt. Det gjøres i dag svært sjeldent unntak fra kravet. Et typisk eksempel der det gjøres unntak, er i saker der demente pasienter har utøvd vold mot helsepersonell. Vi har i disse sakene lagt til grunn at samfunnets interesser blir ivaretatt gjennom de interne rapporteringene. Vi overlater til lovgiver å bestemme hva som er mest hensiktsmessig når det kommer til kravet om anmeldelse.

Første ledd gjelder tilsvarende for den som har rett til erstatning fra skadevolder i henhold til inngått rettsforlik.

Likebehandling og effektivitet:

Hensynet til likebehandling og effektivitet tilsier at en ikke bør skille på saker der det er inngått rettsforlik og saker med dom på erstatning. Det vises til at en vil ha fri rådighet over det sivilrettslige kravet ved domstolsbehandling. Begge behandlingsmetoder muliggjør imidlertid et misbruk av ordningen, som vi vil komme tilbake til under § 4.

Kravet må være fremmet til [utbetalende virksomhet] innen tre måneder etter at dommen er rettskraftig, rettsforliket er inngått eller etter at skadelidte fyller 18 år.

Søknadsfrist:

Forslaget innebærer at sivilrettslig og strafferettslig foreldelse ikke skal vurderes ved søknad om erstatning fra staten for voldsutsatte.

Utbetalende virksomhet:

KfV anser at det er hensiktsmessig at kontoret bør være utbetalende virksomhet. Vi viser til at vi har gode systemer for en effektiv og kvalitetsmessig behandling av utbetalingene. Herunder kontakt med vergemålsmyndighetene og de særlige hensynene som en må ta i saker der vi utbetaler erstatning til personer som bor på kode 6. Videre skal KfV også i fremtiden behandle saker om voldsoffererstatning jf. forslaget § 7, jf. § 6.

Selv om en ønsker en så automatisert ordning som mulig, mener vi det likevel er visse forhold som må kvalitetssjekkes før utbetaling foretas. En må sikre at søknadsfrister

overholdes, at forholdet ikke er en pasientskade/yrkesskade, at erstatning tilkjent i dom ikke inkluderer tingskade og at forholdet omfattes av ordningens stedlige og saklige virkeområde. Vi vurderer at KfV er best egnet til dette arbeidet.

KfV har også systemer for å sikre at det ikke utbetales mer enn maksimal erstatning i hver enkelt sak. Etter § 9 i forslaget er det også KfV som skal kreve erstatning tilbakebetalt hvis det blir aktuelt.

Frist på tre måneder:

KfV ser at en kort frist kan bidra til mindre misbruk av ordningen. I forhold til at fristen skal løpe fra det tidspunktet skadelidte fyller 18 år, er det viktig å huske at skadelidte da fremdeles kan være under skadevolders daglige omsorg.

I noen saker ser vi at skadevolder unndrar seg midler ved for eksempel å gi forskudd på arv. Dette skjer ofte tidlig i straffesaken mens skadevolder sitter i varetekt. Vi ser derfor positivt på at lovgiver ser på hvordan en kan ta beslag/pant i skadevolders verdier, på et tidlig tidspunkt i prosessen.

§ 2 Forholdet til andre erstatningsordninger

[For skader som omfattes av bilansvarslova, yrkesskadeforsikringsloven, eller pasientskadeloven,] kan det ikke søkes om erstatning etter loven her./For skader som omfattes av bilansvarsloven og erstatningsposter som kan utbetales etter yrkesskadeforsikringsloven og pasientskadeloven kan det ikke søkes om erstatning etter loven her.]

Ordningens subsidiaire karakter:

KfV mener at det er viktig at det ikke utbetales erstatning for krav som skadelidte kan få dekket på andre måter. Samtidig vil det være uheldig dersom skadelidte ikke skal ha krav på oppreisning, fordi skaden oppstod under utførelse av yrke eller i en pasientsituasjon. Vi er derfor positive til at erstatningsordningen fremdeles utbetaler krav som den skadelidte ikke får dekket på andre måter, herunder krav på oppreisning i yrkesskade- og pasientskadesaker.

KfV oppfordrer lovgiver til å ta stilling til om krav som ikke dekkes 100% gjennom standardiserte utmålingsregler kan søkes dekket gjennom forslaget til ny erstatningsordning, herunder inntektstap etter yrkesskadeforsikringen. Se for eksempel ENV-2015-2469, som gjaldt en skadelidt fra 22. juli med et antatt udekket tap, etter at yrkesskadeforsikringen hadde utbetalt maksimal erstatning.

§ 3 Stedlig virkeområde

Erstatning etter loven her ytes når den skadevoldende handlingen er foretatt i Norge og på norske jurisdiksjonsområder, jf. straffeloven § 4.

KfV ser positivt på at dette videreføres i ny lov.

Har handlingen skjedd i utlandet, ytes erstatning dersom [skadelidte hadde bopel i riket og] straffesaken er behandlet ved en norsk domstol, jf. Straffeloven § 5. [For personer uten bopel i riket ytes erstatning utelukkende etter skadeserstatningsloven §§ 3-1 og 3-2 a.]

Likebehandling:

KFV synes det er positivt at en gjennom et nytt lovverk søker å oppnå en større likebehandling av utenlandssaker.

Vergemål:

Det uttrykkes en bekymring i høringsnotatet for at store erstatningsutbetalinger fra Norge kan virke motiverende for å utsette barn for overgrep. Derfor omfattes ikke erstatning etter skadeerstatningsloven § 3-5 av forslaget. KFV mener at det bør vurderes om erstatning til barn i utlandet skal forvaltes av norsk vergemålsmyndighet til barnet fyller 18 år. Det bemerkes at erstatning som er tilkjent etter skadeerstatningsloven § 3-2 a kan bli betydelig.

Ny praksis:

Vi viser også til vedtak fra 21. oktober 2020, ENV-2020-1961. Saken omhandler grooming fra en pc i Norge overfor et barn i utlandet. Det ble konkludert med at handlingen hadde skjedd i riket. Forholdet var derfor omfattet av voldsoffererstatningsloven § 2 første ledd slik den lyder i dag. Barn i utlandet vil dermed kunne ha krav på oppreisning etter skadeerstatningsloven § 3-5.

§ 4 Hva kan kreves erstattet

Staten utbetaler den erstatningen skadevolder er dømt til å betale etter reglene i skadeserstatningsloven §§ 3-1, 3-2, 3-2 a, 3-4 og 3-5. Erstatningen dekkes bare i den grad skadevolder ikke har betalt.

Automatisk utbetaling:

KFV synes at det er positivt at en ser på muligheter for å effektivisere voldsoffererstatningsordningen. KFV utfører i dag en enkel og lite ressurskrevende kontroll i saker der skadelidte er tilkjent erstatning i dom. I de fleste sakene utmåler vi i samsvar med dom. Vi anser likevel kontrollen som viktig for at staten ikke utbetaler erstatning i unøde. Vi frykter at en automatisk utbetaling av tilkjente erstatningskrav, i noen tilfeller, kan innebære en fare for misbruk av ordningen, og at skadelidte vil få dekket sine tap to ganger.

Hvorfor kontroll med saker der skadelidte er tilkjent erstatning i dom?

KFV har stor tillit til at domstolene kommer til et riktig resultat, der de aktivt foretar en utmåling av erstatning. I noen saker kommer imidlertid partene til enighet om en erstatning. Domstolen er da bundet av partenes enighet. Domstolen er også bundet av partenes påberopelser. I dom fra Høyesterett, HR-2019-741-A, kom Høyesterett til

at lagmannsrettens veiledningsplikt ikke krevde at de ga veiledning om foreldelsesspørsmålet, selv om det utvilsomt var relevant for saken. Den begrensede veiledningsplikten vil dermed kunne medføre at en får feilaktige dommer på erstatning. Et eksempel fra voldsoffererstatningsordningen er ENV-2018-797. Saken gjaldt regresskravet i sak der skadevolder hadde akseptert å betale kr. 940 605,- i forsørgertaperstatning. Retten var i tvil om det i det hele tatt forelå et forsørgertap, men pekte på at partene hadde fri rådighet, og at skadevolder ikke hadde noen innvendinger mot kravet. Retten tilkjente derfor forsørgertap i samsvar med påstand. KfV foretok en selvstendig vurdering av kravet og beregnet det reelle forsørgertapet til å være kr. 361 620.-

Vi fører også en kontroll på om søker har andre dekningsmuligheter for sine krav. For eksempel i saker der skadelidte har krav på menerstatning gjennom sine forsikringer.

Vi vurderer videre om skadelidte er skadet som en følge av aktiv deltakelse i et kriminelt miljø. Det har vært antatt at voldsoffererstatningsordningen ikke bør dekke disse skadene. Det har i den forbindelse vært et anerkjent skille mellom hva skadevolder bør betale, og hva staten bør forskuttre i disse sakene. Som tidligere nevnt vil selv en mer eller mindre automatisert behandling kreve en form for kontroll. Vi mener derfor at KfV også i fremtiden bør kunne avskjære skadelidte fra å få utbetalt erstatning i denne type saker.

Likebehandling:

Et viktig element ved KfV sin enkle kontroll er at vi sikrer likebehandling for de skadelidte. I forslag til statsbudsjett for 2021 er det også fremhevet at det er en stor grad av samsvar mellom praksis ved KfV og i klageinstansen. En behandling i forvaltningssporet sikrer dermed likebehandling.

Fare for svik:

KfV frykter at en mer eller mindre automatisk utbetaling av pådømte krav og rettsforlik kan bety en fare for svik. Skadevoldere som er notorisk betalingsudyktige eller som bor i/flytter til land der vi ikke krever regress, vil kunne akseptere erstatningskrav som det er lite hold i. Det samme vil også kunne gjelde for terminale skadevoldere.

Forslaget kan også være sårbart for de tilfellene der saken avgjøres ved fraværdsdom jf. Tvisteloven § 16-10. Avskjæringen opp imot krav som er «åpenbart uriktig», legger terskelen lavt for å tilkjenne erstatning.

Etterlatte søsken:

Ved å henvise til skadeerstatningsloven § 3-5 direkte, mister søsken retten til, i særlige tilfeller, å få oppreisning som etterlatt etter voldsoffererstatningsordningen. KfV oppfordrer lovgiver vurdere dette spørsmålet opp imot de erfaringene som er gjort i forbindelse med behandlingen av saker etter 22. juli.

Vitne til vold:

Vi ser også at barn som har opplevd vold mot en nærstående ikke er med i forslaget til ny lovtekst. Erstatning til barn som har opplevd vold vil da være begrenset til tilfeller hvor barnet anses å være fornærmet etter § 219/§282, jf. rt. 2010 s. 949. Familievoldssaker som nedsummeres til straffeloven (2005) § 271 vil falle utenfor.

Avkortingsreglene i skadeserstatningsloven §§ 1-1, 1-3 og 5-2 kommer ikke til anvendelse. Ble erstatningsbeløpet i dommen avkortet i medhold av disse bestemmelsene, kan skadelidte søke ytterligere erstatning etter § 7.

Generell kommentar:

KFV er positiv til å fortsatt behandle sakene der erstatning er avkortet etter reglene i skadeerstatningsloven §§ 1-1, 1-3 og 5-2.

§ 5 Erstatningens øvre grense

Staten kan utbetale inntil 60 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4, per person per sak.

Generell kommentar:

KFV er positive til at beløpsgrensen på 60 G vil gjelde per person per sak. Foruten et fåtall saker der det allerede foreligger en dom, antar KFV at endringen vil få liten betydning for eldre saker. Det vises til at de fleste krav fra tidligere saker uansett vil være sivilrettslig foreldet. Dette må ses i sammenheng med at det er foreslått å fjerne strafferettslig foreldelse som søknadsfrist i saker om erstatning til voldsutsatte.

I særlige tilfeller kan staten utbetale mer. Søknad om å få utbetalt mer enn 60 ganger grunnbeløpet fremmes etter § 7.

Generell kommentar:

KFV er positiv til å fortsatt behandle disse sakene.

§ 6 Unntak fra kravet om dom

Dersom det ikke foreligger dom i saken, kan det likevel ytes erstatning etter loven her når

- a) skadevolder er død, ukjent, under 15 år eller utilregnelig,**
- b) saken involverer et større antall skadelidte og det anses uforholdsmessig å behandle kravene i straffesaken eller i etterfølgende sivil sak mot skadevolder, [eller**
- c) handlingen omfattes av straffeloven § 290 og anses som en del av det straffbare forholdet som er rettskraftig avgjort].**

Generell kommentar:

KFV er positiv til å behandle disse sakene.

Det forekommer at saker stilles i bero hos politiet fordi skadevolder reiser til utlandet og unndrar seg straffeforfølgning. Vi oppfordrer derfor lovgiver til å vurdere hvordan disse sakene skal behandles.

Har påtalemyndigheten lagt til grunn at saken er foreldet, ytes det ikke erstatning etter bestemmelsen her.

Generell kommentar:

Det hender KFV oppdager at påtalemyndigheten har vurdert foreldelse feil i straffesaker. Dette gjelder særlig i saker med seksuelle overgrep mot barn og vold i nære relasjoner som til dels har utskutt foreldelse. KFV mener det vil være uheldig om en slik feilvurdering skal være avgjørende ved søknad om erstatning.

Erstatning ytes bare når forholdet som danner grunnlag for søknaden er anmeldt til politiet. Søknaden kan også avslås dersom det er urimelig at staten yter erstatning fordi søker ikke i tilstrekkelig grad har bistått ved etterforskningen.

Generell kommentar:

KFV overlater til lovgiver å vurdere om en skal kreve anmeldelser. Eksempelvis i saker der skadevolder er en dement pasient. Vi synes det er positivt at bistandsplikten til fornærmede under etterforskningen, kommer frem i lovteksten.

Erstatning ytes i den grad skadevolder ellers ville blitt dømt til å betale erstatning. Ved vurderingen av om erstatningsbeløpet skal settes ned eller falle bort på grunn av medvirkning, jf. skadeserstatningsloven § 5-1, skal det i tillegg legges vekt på om skaden er oppstått under slike forhold at det er urimelig at staten yter erstatning.

Generell kommentar:

KFV er positive til at denne praksisen videreføres og synliggjøres i lovteksten.

§ 7 Saksbehandlingsregler for saker uten dom

Søknad om erstatning etter § 6 fremmes for Kontoret for voldsoffererstatning innen [ett år/seks måneder] etter at endelig påtaleavgjørelse er truffet eller skadelidte fyller 18 år.

Generell kommentar:

KFV er positiv til fortsatt å behandle disse sakene.

Finner Kontoret for voldsoffererstatning ved behandling av søknaden at en spesialisterklæring vil kunne få avgjørende betydning for søknadens utfall, kan søker få dekket utgiftene til å innhente erklæring.

Generell kommentar:

KFV er positiv til at dette videreføres.

Dersom [sakens omfang og kompleksitet tilsier det/søknad om erstatning blir innvilget], kan søker få dekket utgifter til advokat til å søke om erstatning etter den offentlige salærsats, jf. forskrift 3. desember 1997 nr. 1441 om salær fra det offentlige til advokater mv. § 2. [Søker kan kreve forhåndsavgjørelse om dekning av advokatutgifter.]

Generell kommentar:

KFV overlater til lovgiver å vurdere om retts hjelpere skal tas med i lovteksten.

Om adgang til ny søknad gjelder skadeserstatningsloven § 3-8 tilsvarende.

Tilleggssøknader:

KFV mener at lovgiver bør vurdere å åpne for ordinære tilleggssøknader. Skadeerstatningsloven § 3-8 er en revisjonsbestemmelse for krav som i utgangspunktet ble vurdert å være modne/avklart på utmålingstidspunktet.

Utfordringen i saker om voldsoffererstatning, er at den varige helsesituasjonen og konsekvensene av denne ofte ikke er avklart ved første gangs behandling. Særlig i saker med omfattende skader. Som tidligere nevnt har vi mottatt 785 tilleggssøknader fra 22. juli etter 1. januar 2013. I 2019 mottok vi 57 tilleggssøknader relatert til 22. juli. Det er sjelden at helsen har forverret seg i disse sakene. Det gjennomgående er at den varige skaden og inntektstapet endelig avklares etter gjennomført behandling og prosess med NAV. Ut ifra forslaget, vil de fleste av disse sakene avslås i fremtiden.

Det kan være vanskelig å fremme krav som ikke er avklart eller tilstrekkelig opplyst på det tidspunktet vi behandler saken i første omgang.

KFV oppfordrer lovgiver til å ta stilling til om dette er ment som en spesialregel som skal avskjære skadelidtes mulighet til å begjære et vedtak omgjort i samsvar med forvaltningsloven og forvaltningspraksis.

Det bør også vurderes hvordan en slik bestemmelse passer med reglene i skadeerstatningsloven § 3-2 a om standardisert barneverstatning.

Statens sivilrettsforvaltning er klageinstans for vedtak fattet av Kontoret for voldsoffererstatning etter loven her.

Generell kommentar:

KFV støtter forslaget.

Forvaltningslovens bestemmelser kommer til anvendelse. Med mindre skadevolder er død eller ukjent, skal skadevolder være part i saken.

Generell kommentar:

KFV overlater til lovgiver å vurdere om skadevolder skal bli part i saker om erstatning til voldsutsatte fra staten.

Den som krever erstatning etter denne bestemmelsen, kan bringe saken inn for domstolene når endelig vedtak fra Statens sivilrettsforvaltning foreligger. Søksmål må reises mot staten ved Statens sivilrettsforvaltning innen ett år fra det tidspunkt underretning om endelig vedtak er kommet fram til søker. Saken reises ved stevning i den rettskrets hvor saksøkeren bor eller har opphold eller for Oslo tingrett.

KFV har ingen kommentar til dette.

§ 8 Rådighetsbegrensning

Om rådighetsbegrensning m.m. gjelder skadeserstatningsloven § 3-10.

KFV har ingen kommentar til dette.

§ 9 Tilbakebetaling

Utbetalt erstatning etter loven her kan kreves tilbake dersom søkeren har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av betydning for utbetalingen. Det samme gjelder dersom søkeren senere får dekket tapet på annen måte.

Kontoret for voldsoffererstatning avgjør om det skal kreves tilbakebetaling. Statens sivilrettsforvaltning er klageinstans.

Vedtak om tilbakebetaling er tvangsgrunnlag for utlegg. Klage på vedtak om tilbakebetaling har oppsettende virkning.

Generell kommentar:

KFV ber lovgiver klargjøre om KFV skal kreve tilbakebetaling for erstatning som er utmålt i dom og utbetalt etter forslagets § 4, men som det senere viser seg at skadelidte har fått dekket gjennom forsikring eller på andre måter.

§ 10 Regress

Søkerens krav mot skadevolderen eller andre som svarer for skaden går over på staten i den utstrekning det utbetales erstatning etter loven her.

Generell kommentar:

KFV mener bestemmelsen er viktig for å sikre statens regressmuligheter og at erstatning ikke utbetales flere ganger.

Staten skal kreve regress når det er utbetalt erstatning etter § 1. Regresskravet skal tilsvare det skadevolder er dømt til å betale, eller har akseptert å betale, for erstatningspostene i § 4 første ledd.

Generell kommentar:

KFV anerkjenner viktigheten av at det kreves regress mot skadevolder så langt regelverket tillater det. Hvis vi ikke tar hensyn til de sakene som vi ikke skal kreve regress i, for eksempel fordi skadevolder er død, utilregnelig, under 15 år, ukjent eller at saken tilhører 22. juli-komplekset, krevde vi regress for nær 65 % av det vi utbetalte i voldsoffererstatning i 2019. Vi vil i denne sammenhengen bemerke at KFV krever regress for 100 % av erstatningsutbetalingene, hvor dette er mulig etter gjeldende regelverk. Dette viser at KFV etterlever prinsippet om at skadevolder skal holdes ansvarlig. I dag starter regress-saken umiddelbart etter at vedtak om erstatning er sendt ut.

KFV har gode systemer for å kreve regress på en effektiv måte. Videre skal vi også behandle eventuelle tilbakebetalingskrav. Vi mener derfor at oppgaven med å kreve regress også i fremtiden bør være tillagt KFV.

KFV anser at en eventuell ettergivelse av regresskrav står i en særstilling og bør avgjøres av voldsoffererstatningsmyndighetene. Statens innkrevingsentral er nærmere til å vurdere den konkrete nedbetalingsplanen, herunder om det skal gis utsettelse.

KFV er positiv til at regresskrav skal prioriteres høyere i dekningsloven § 2-8.

KFV støtter at det ikke skal påløpe renter på regresskrav. KFV ber lovgiver ta stilling til hva som skal gjøres med utestående rentekrav.

Når staten har utbetalt erstatning etter § 6 første ledd bokstav b eller c, skal staten kreve skadevolder for det utbetalte beløpet. Dersom skadevolder motsetter seg kravet, skal Statens innkrevingsentral avgjøre om staten skal gå til søksmål mot skadevolder for å få tvangsgrunnlag for regresskravet.

Generell bemerkning:

Dagens lovgivning og praksis åpner for å kreve regress i disse sakene uten at det tas ut søksmål. KFV vurderer at dette fungerer på en god måte i dag.

KFV mener at det alltid skal kreves regress mot skadevolder, og at hensynet til ordningens legitimitet og tillit best ivaretas av voldsoffererstatningsmyndighetene. Vi mener derfor at søksmålskompetansen bør ligge til KFV/SRF.

§ 11 Tilgang til opplysninger

Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for at dom eller rettsforlik utleveres fra domstolene eller påtalemyndigheten til [utbetalende virksomhet i saker med dom], Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning, når dette er nødvendig for mottakerorganets oppgaver etter loven her.

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Statens innkrevingssentral og Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her. Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning skal også ha tilgang til opplysninger til utredning og produksjon av statistikk.

KFV har ingen kommentar til dette.

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte kommer til anvendelse for tilfeller der det søkes om erstatning etter lovens ikrafttredelse.

Allerede avgjorte saker kan tas opp til ny behandling dersom erstatningsbeløpet har blitt avkortet på grunn av den øvre grensen for voldsoffererstatning og det foreligger dom i saken der skadelidte er tilkjent høyere erstatning enn den mottatte voldsoffererstatningen. Mellomlegget skal bare utbetales i den grad det ville blitt gitt erstatning etter ny lov. Søknad om ny behandling må være fremsatt innen ett år etter at loven trer i kraft.

Generell kommentar:

KFV forstår det slik at også nye tilleggssøknader vil omfattes av lovendringen